

Het verhaal van de molen 'De Hoop' te Middelstum

Op 27 oktober 2012 werd de molen 'De Hoop' te Middelstum met veel feestelijk vertoon heropend. Hieraan was een ingrijpende restauratie vooraf gegaan, waarin de molen, die jarenlang van het gaande werk was beroofd, tot een complete molen werd hersteld. Niet alleen het gaande werk werd weer aangebracht, ook een koppel maalstenen werd geïnstalleerd zodat er weer gesproken kon worden van een volwaardige korenmolen. De in 1953 ontmantelde en verwijderde pelstenen zijn nooit afgevoerd en liggen nog steeds onder in de molen.

GEVELSTEEN

Boven de inritdeur van de molen is de opnieuw opgeverfde sluitsteen te zien, die ons inmiddels al 158 jaar eraan herinnert dat Derk Harms Oosterbeek onverbreekelijk verbonden is met de molen 'De Hoop'. En onwillekeurig wordt dan ook aangenomen dat Oosterbeek in 1855 niet alleen de eigenaar van deze molen was, maar ook de initiatiefnemer tot de bouw.

Het eerste is waar, het tweede echter niet. De naam Oosterbeek en de naam 'De Hoop' doen eveneens vermoeden dat ze ooit een hecht duo moeten zijn geweest. Dit is evenmin waar, in feite is de tekst op de steen niet meer dan een momentopname.

Wanneer we ons in de geschiedenis van de molen gaan verdiepen en daarbij in het bijzonder kijken naar de eigenaren van deze molen, dan blijkt dat het er in de loop der jaren vele zijn geweest, die langer of korter de molen in hun bezit hadden.

In 1855 werd de molen aan de westzijde van het Boterdiep werd gebouwd, ter vervanging van de standerdmolen die eeuwenlang aan de oostzijde van het Boterdiep heeft gestaan. Johannes Kroon staat in 1850 vermeld als molenaar en eigenaar van de oude standerdmolen, 'de ol kaast', de roggemolen van de heerlijkheid Ewsum, die reeds in 1489 wordt vermeld in de boedelbeschrijving van het huis Ewsum te Middelstum, toentertijd opgemaakt bij het overlijden van jonker Onne van Ewsum.

Johannes Kroon was op 15 augustus 1846, 26 jaar oud, in Middelstum getrouwd met Grietje Harmanus Hoving, die toen 28 jaar oud was. Grietje was een dochter van de bekende molenmaker Harmannus Harms Hoving, die meerdere molens in deze regio heeft gebouwd. Het echtpaar Kroon-Hoving kreeg vier kinderen.

In 1854 vroeg Johannes Kroon vergunning aan voor de verplaatsing en nieuwbouw van de molen. Na verkregen toestemming, op 14 december 1854, verkocht Johannes echter de molen aan Derk Harms Oosterbeek. De reden van deze verkoop is niet bekend.

Derk Harms Oosterbeek was op 10 maart 1854, 29 jaar oud, in Middelstum getrouwd met Alstje Warnders, die toen 24 jaar oud was. Derk was koorn- en pelmolenaarsknecht en aangezien hij de nieuwe molen op een ander perceel wilde laten bouwen, vroeg hij eveneens vergunning aan voor de verplaatsing en nieuwbouw van de molen. Deze werd hem op 24 mei 1855 door de

minister van Financiën verleend en op 30 mei 1855 door de Gedeputeerde Staten van Groningen bekrachtigd.

Derk liet de 'ol kaast' afbreken, of beter gezegd, de molen werd in één keer omgetrokken, zoals B. van der Veen Czn. op de fiche van deze molen vermeldt. Aan de overkant van het Boterdiep liet Derk een achtkante bovenkruier met stelling, genaamd 'De Hoop' bouwen en boven de inritdeur van de molen werd de sluitsteen aangebracht, waarop de tekst: 'D.H. Oosterbeek 1855 De Hoop' is geschilderd.

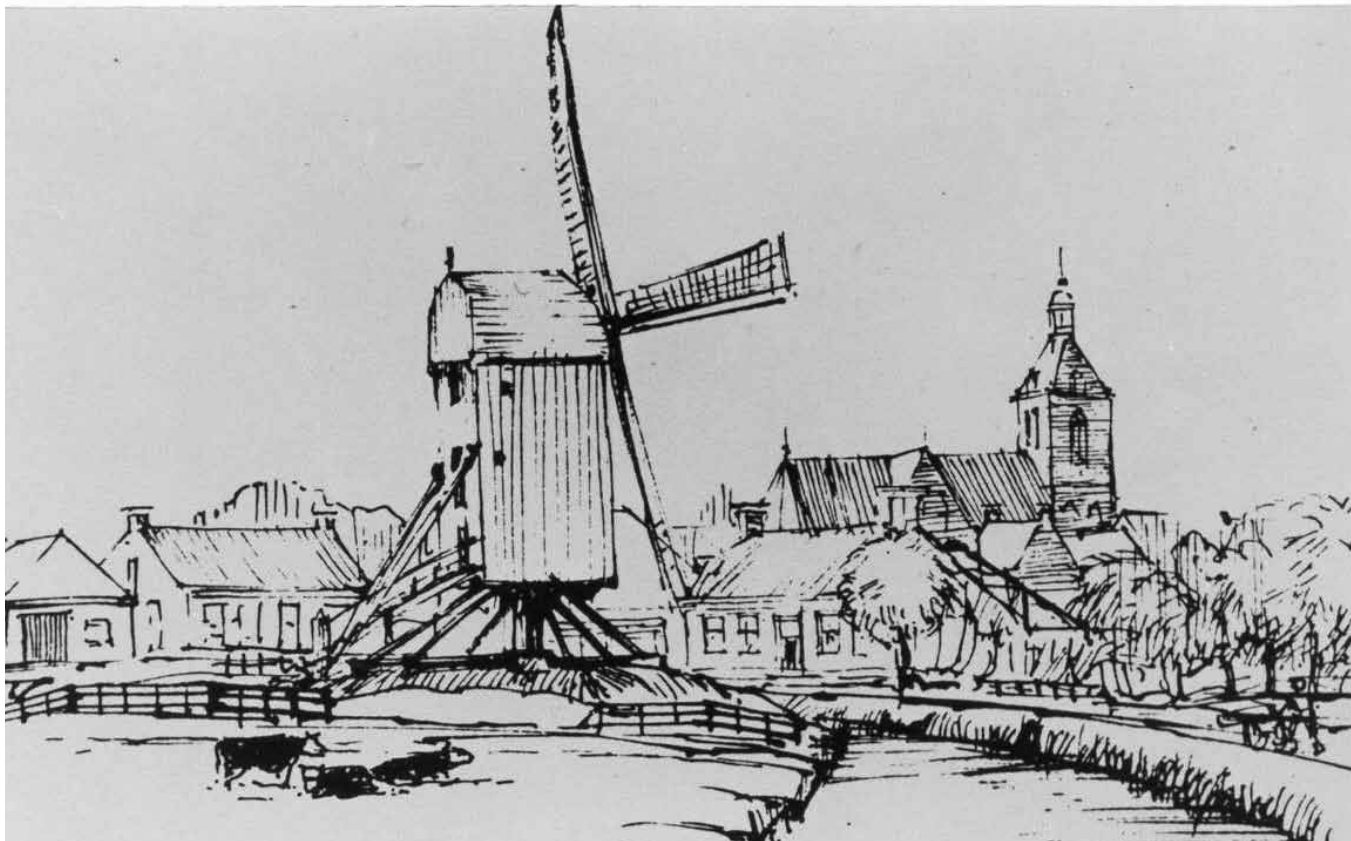
Maar het was dus niet Oosterbeek die het initiatief nam de standerdmolen af te breken en een nieuwe molen te bouwen, doch wel Johannes Kroon. De tekst op de sluitsteen is dan in feite ook teveel eer. Temeer daar Derk Harms Oosterbeek al na een jaar, in 1856, de molen weer verkocht en ook hiervan is de reden niet bekend. Derk Harms verhuisde daarna en in 1858 staat hij geregistreerd als watermolenaar te Onnen. Op 26 oktober 1873 is hij in Haren overleden.

De nieuwe eigenaar in 1856, van 'De Hoop', werd Jacob Klaassens Wieringa, die geregistreerd staat als pelmolenaar te Middelstum. Jacob Klaassen was op 13 maart 1835, 25 jaar oud, getrouwd met de 13 jaar oudere Grietje Jans Groenwold. Toen Jacob de molen kocht was hij 46 jaar oud. Twee jaar na de aankoop overleed Grietje, op 6 november 1858 te Middelstum, 61 jaar oud. Twee jaar later hertrouwde Jacob, 50 jaar oud, op 18 mei 1860 in Middelstum met Kornelske Homan, 52

jaar oud. Jacob staat dan vermeld als koorn- en pelmolenaar. Kornelske overleed op 5 mei 1869 in Toornwerd, 62 jaar oud. Jacob overleed een jaar later op 11 maart 1870, eveneens in Toornwerd, 60 jaar oud. Zijn dochter Wilhelmina nam de molen over. Zij was op 11 juni 1836 in Wetsinge geboren uit het eerste huwelijk van Jacob. Wilhelmina, ook wel geschreven als Willemina, staat vermeld als pelmolenaarsche. Zij trouwde, 23 jaar oud, op vrijdag 18 november 1859 in Middelstum met Jacob Jans Schuringa, 29 jaar oud. Jacob was broodbakker, maar ook werkzaam als pelmolenaar op 'De Hoop' te Middelstum. Hij overleed, 11 jaar later, op 2 november 1870. Wilhelmina hertrouwde, 38 jaar oud, op 28 april 1875 in Middelstum met Onno Siertsema, die toen 35 jaar oud was. Onno werd vervolgens mede-eigenaar van 'De Hoop'.

Acht jaar later, in 1883 werd de molen verkocht aan Klaas Zijlstra, hij was eerst olieslager op de oliemolen De Haas te Middelstum geweest. Klaas was in 1867 gehuwd met Trijntje van Hoorn. Trijntje was een jaar eerder weduwe geworden, na het overlijden van haar eerste man Egge Hendriks Nanninga, (afkomstig uit het bekende Uithuizer geslacht) die eveneens olieslager was en waarmee ze slechts één jaar gehuwd is geweest. Klaas Zijlstra was eveneens afkomstig uit een olieslagersgeslacht. Hij overleed in 1906. De nabestaanden verkochten vervolgens de molen aan Melle Gorter en Klaziena Siertsema.

EEN TEKENING VAN DE OUDE STANDERDMOLEN AAN HET BOTERDIEP TE MIDDELSTUM, NAAR EEN OLIEVERFSCHILDERIJ, GEMAAKT DOOR DE MIDDELSTUMMER H.J. REITZEMA.

DE MOLEN 'DE HOOP' MET HET PAKHUIS IN EEN WINTERS LANDSCHAP, OPNAME NA 1936.

Melle was aanvankelijk bakker te Godlinze en gehuwd met Aaltje de Vries. Aaltje overleed in 1899. Klazien was eerder gehuwd met Jacob Tabak, die grutter te Middelstum was. Ook zijn vader, Tonnis Luurts en zijn grootvader Jacob Kornelis, waren reeds als grutter en boekweitmolenaar te Middelstum actief. Jacob overleed in 1901.

Op 28 mei 1904 traden Melle en Klazien te Middelstum in het huwelijk.

In 1923 werd de molen opnieuw verkocht en werd Reuwke van Hoek de nieuwe eigenaar. Hij was eerst boerenknecht en gehuwd met Aagtje Veldman. Aagtje overleed in 1918 en Reuwke hertrouwde een jaar later met Trientje Jans Douma. Trientje was weduwe van Hendrik Veldman, die in 1910 was overleden en die een jongere broer was van Aagtje.

Bij het huwelijk van Reuwke en Trientje op 28 mei 1919 te Warffum, wordt vermeld dat Reuwke machinist van beroep was, hij was toen 48 jaar. In 1942 staat hij vermeld als grutter.

In 1941, toen Reuwke 70 jaar was geworden, verkocht hij de molen aan zijn beide stiefzonen Germt en Jan Veldman. Germt, foeragehandelaar en Jan, molenaar van beroep, huwden beiden op 24 juli 1936, Germt met Geertruida Norden en Jan met Anne Steendam. Germt overleed in 1944. Jan zette het bedrijf alleen voort en het bedrijf stond in 1945 nog steeds vermeld als 'Gortpellerij en grossierderij Gebr. Veldman'.

In 1949 ging het bedrijf failliet en Jan emigreerde later naar Canada. De molen en pakhuis, alsmede het huis en grutterij aan de Burchtstraat, werden verkocht aan Reuwke van Hoek.

Op 12 oktober 1953 werd de molen en pakhuis door Reuwke verkocht aan ondernemer en pelmulder Everhardus Offeringa, te Warffum. Offeringa begon met het slopen van de molen, zoals verschillende onderdelen van het gaande werk, alsmede van één roede. Hierop werd door de heer B. van der Veen Czn., bestuurslid van de Vereniging De Hollandsche Molen gereageerd, die stelde dat de molen een monument was en dat de heer Offeringa met de sloop de wet overtrad. Er werd een proces aangespannen dat in het najaar van 1954 plaats vond. Wegens een lacune in de wet werd Offeringa vrijgesproken.

18 jaar later, op 29 februari 1972, verkocht Offeringa de molen aan de gemeente Middelstum, die in 1976 opdracht gaf voor een uitwendige restauratie van de molen.

Op 27 mei 1992 werd de molen voor het symbolische bedrag van f 1,- overgenomen door de Molenstichting Fivelingo, de huidige eigenaar van de molen.

Bronnen:

B. D. Poppen *Molen 'De Hoop' te Middelstum*. Stichting Uitgaven Noord-Groningen, 27-10-2012, ISBN 978-90-73319-41-7.

Het archief van de voormalige gemeente Middelstum, in het gemeentehuis te Loppersum.

Het kadastrale archief in de Groninger Archieven te Groningen.